

De lange weg van El Fatah

Hoe geloofwaardig zijn de gematigde uitspraken van Jasser Arafat, en hoe groot zijn daardoor de kansen op een compromis in het Midden Oosten? Ondanks felle protesten van Israël lijken de contacten tussen de westerse landen en de Palestijnse bevrijdingsbeweging hechter te worden. Gerard Jacobs schrijft de geschiedenis van El Fatah, de belangrijkste Palestijnse verzetsgroep waarvan leider Arafat nu de dienst uitmaakt binnen de PLO, en schetst de ontwikkeling binnen het Palestijnse denken over de afgelopen decennia: van de eerste aanslagen in de strijd om te overleven tot de erkenning van vijand Israël.

Is er zoveel verschil tussen Oem Nabil in haar gekraakte, uitgebrande huis zonder zijmuur, die door een Israëliische bom is weggeslagen in Damoer, Libanon, en de chic geklede projectontwikkelaar uit Koeweit die miljoenenprojecten financiert in de Soedane- se agrarische industrie? Beiden zijn Palestijn, vluchteling uit 1948. Hun wegen hebben zich gescheiden, maar beiden hopen ooit terug te kunnen keren naar hun geboortegrond — Palestina —, naar een democratische staat.

Oem Nabils levensgeschiedenis is de tocht door talrijke vluchtelingenkampen en krottenwijken. In 1948 vluchtte ze naar Baalbeck in Libanon. Ze leefde op kosten van de Verenigde Naties in de verlaten paardenstallen van het voormalige Franse koloniale leger. Later verhuisde ze naar Tell Zaatar, het Palestijnenkamp aan de rand van de hoofdstad Beiroet. Het kamp werd in de zomer van 1976 verwoest in een orgie van geweld door rechts-christelijke Libanezen, bijgestaan door het Syrische invasieleger. Ze vluchtte naar Damoer, een kustplaats ten zuiden van Beiroet. Daar woont ze nu onder de voortdurende bedreiging van de Israëli- sche luchtbombardementen.

Oem Nabil baarde acht kinderen. En verloor er vier in Tell Zaatar. Een van de kinderen

werd voor haar ogen, tijdens de evacuatie van het kamp door het internationale Rode Kruis, vermoord. De zwart geblakerde muur van haar huis is versierd met de portretten van haar gevallen zonen. Centraal prijkt een foto van Oem Nabil zelf, geflankeerd door haar twee dochters, het machinegeweer in de hand.

De projectontwikkelaar lijkt de laatste om de wapens op te nemen. Hij vluchtte in '48, studeerde in Caïro en vond werk in Koeweit. De Palestijnen bouwden het oliesjeikdom van de grond af op. Maar de Koeweiti's ontzeggen hen de Koeweitse nationaliteit. „Tot wie moet ik mij wenden als ik in het buitenland in problemen kom?”

„Als je Israëls recht op de westelijke Jordaanoever afwijst, zoals jullie in het westen doen, met welk recht accepteer je dan de zionistische aanspraken op Nazareth, op Tel Aviv? Is er verschil? Nee. Nabloes is even Palestijns als Haifa.”

Wijst hij daarmee, vraag ik, de twee statenoplossing af?

„Is dat reëel? Ik wil een staat. Nu. Ik wil een identiteit, een paspoort, een Palestijnse ambassade waartoe ik mij in het buitenland kan wenden. Nu. Na de massamoorden op mijn volk in Jordanië en in Tell Zaatar.”

„Het is tragisch,” verklaarde Jasser Arafat,

de leider van de Palestijnse bevrijdingsbeweging enkele weken geleden in Wenen, „dat de publieke opinie in het westen er niet van op de hoogte is dat de PLO reeds in 1974 gekozen heeft voor een vreedzame oplossing (van het Midden-Oostenconflict) en de creatie van een onafhankelijke Palestijnse staat op de westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook.”

Arafats zeven uur durende gesprek in Wenen met de Oostenrijkse bondskanselier Bruno Kreisky en Willy Brandt de voorzitter van de Socialistische Internationale, is het (voorlopige) hoogtepunt in de strijd van de PLO voor erkenning van haar recht op te treden als de enige wettelijke vertegenwoordiger van het Palestijnse volk. Arafat zou er in Wenen in geslaagd zijn Kreisky en Brandt ervan te overtuigen dat de Palestijnen niet langer van plan zijn de staat Israël te vernietigen en de joden de zee in te drijven maar bereid zijn het bestaan van de staat Israël binnen de grenzen van 1967 te accepteren in ruil voor een onafhankelijke Palestijnse staat in een deel van het voormalige Engelse mandaatgebied Palestina.

Namens wie sprak Arafat? Hoe groot is de aanhang binnen de Palestijnse gemeenschap voor zijn denkbeelden? Arafat is Fatah en Fatah is de PLO. De invloed van de talrijke

Keller/Syigma

splinterorganisaties is teruggedrongen. Fatah regeert en de weg die zij heeft afgelegd is lang: van een emotioneel afwijzen van de joodse aanwezigheid in Palestina tot het besef dat het bestaan van de staat Israël in Palestina een feit is waar de Palestijnen niet omheen kunnen.

★ ★ ★

'Ontwaakt' luidt de oproep in het tijdschrift Falastinuna (Ons Palestina) dat op het eind van de jaren vijftig begint te verschijnen. „Onze toekomst wordt bepaald, maar onze stem wordt niet gehoord. Niemand vraagt onze mening . . . Tien jaar lang hebben de Palestijnse vluchtelingen gewacht op hulp van de Verenigde Naties om terug te kunnen keren naar hun geboortegrond. Tien jaar lang hebben zij geloofd dat de Arabische regimes de zionisten zouden verslaan. Er is niets gebeurd. Samengepakt in de kampen op de westelijke Jordanoever, Gaza, Libanon, Jordanië, Syrië en Egypte wachten ze gelaten af. Ontwaakt . . . Het heeft geen zin te blijven klagen. Wij moeten ons gereed maken — wij alleen — om onze problemen op onze eigen manier op te lossen.”

De oproep om het lot in eigen handen te nemen komt van een groepje Palestijnen, die elkaar aan de universiteit in Caïro heb-

ben leren kennen en die nu, 25 jaar later, nog steeds de harde kern van het Palestijnse verzet vormen: Jasser Arafat, Aboe Iyad, Feroek Kadoemi, Aboe Jihad en Khaled al Hassan. Zij verwachten niets van de Arabische regimes die 'zichzelf tevreden stellen met hysterische, verdovende radio-uitzendingen, met opruiende toespraken'.

„Wat was het resultaat?” vraagt Falastinuna, „is je eer gewroken? Heb je je land terug? Heeft één van die slogans je ellende verlicht? De Arabische regimes hebben ons onze vrijheid van handelen afgenomen, onze handen gebonden, onze mond gesnoerd . . . Je bleef verspreid, zonder eer, zonder persoonlijke of collectieve identiteit . . . Ontwaakt! Laten wij ons verenigen en laten wij de revolutie in Palestina boven ieder ander doel stellen.”

Inspelend op het sterk ontwikkelde eer- en schaamtegevoel organiseert en mobiliseert Fatah (al Harakat al Tahrir al watani al Falastini — de bevrijdingsbeweging voor het Palestijnse vaderland) de kampbewoners. Onder leiding van de onvermoeibare, charismatische Jasser Arafat ontwikkelt Fatah zich, na jaren van moeizame opbouw tot (de enige werkelijk) onafhankelijke Palestijnse organisatie, die het politieke en militaire leven in de Palestijnse gemeenschap

beheerst.

Fatah wordt sterk beïnvloed door de overwinning van het Algerijnse verzet op de Franse koloniale macht in het begin van de jaren zestig. Militaire acties tegen de zionistische kolonisten zullen, volgens de Fatah-leiders, de Palestijnse bevolking mobiliseren. Op 31 december 1964 trekken vier in burger geklede Palestijnen vanaf de westelijke Jordanoever de wapenstilstandsgrens met Israël over en blazen de waterpompinstallaties bij de kibboets Oem al Kotton op. In Beiroet verspreidt Jasser Arafat hoogstpersoonlijk het eerste Palestijnse militaire communiqué: „Het Palestijnse volk is niet dood . . . Het rekent op zijn eigen krachten en op de energie van de Arabische massa's . . . om terug te kunnen keren naar Palestina.”

De Arabische reacties tekenen het lot dat de Palestijnen te wachten staat: de fysieke en politieke strijd tegen de Arabische regimes zal de Palestijnen meer energie en menselijke levens kosten dan de strijd tegen Israël. De Arabische leiders verwerpen het bestaan van een onafhankelijke Palestijnse beweging. De strijd van de PLO en van Fatah zal op de eerste plaats een strijd voor het naakte, onafhankelijke bestaan zijn.

De Egyptenaren veroordelen Fatah na de

eerste militaire actie als 'een instrument van de zionisten en de imperialisten, dat Israël een argument in handen moet spelen om de Arabische landen aan te vallen'. De PLO, in 1964 door de Arabische regimes opgericht om het groeiend politiek bewustzijn van de Palestijnen in Nasseristische banen te leiden en die getrouw Nassers holle kreten nabraakt, bekritiseert Fatahs 'avonturisme... dit tijdverdrijf om wraakgevoelens te koelen'.

George Habash, in die tijd een gehoorzaam volger van Nasser, noemt de aanslag in Israël 'onaanvaardbaar' omdat ze Nasser in een oorlog met Israël dreigt te storten waar hij niet gereed voor is. „Nasser,” beweert Habash, „zal Palestina bevrijden op het moment dat hem het beste uitkomt.” Drie jaar later zal Habash tot inkeer komen als blijkt dat het Egyptische leger bij de eerste confrontatie met de Israëli's op de vlucht slaat. Habash bekeert zich dan tot het marxisme-leninisme en keert zich feller dan wie ook in de Palestijnse gemeenschap, tegen 'de Arabische bourgeois-regimes die hun eigen belang nastreven en niet bij machte zijn Palestina te bevrijden'.

„De PLO praat en zamelt geld in voor demagogische bijeenkomsten — maar zij handelt niet,” spot Fatah en gaat haar eigen weg. „De oorlog moet vandaag gevochten worden — niet morgen.” Om greep te kunnen krijgen op het ontwakend militarisme onder de Palestijnen stimuleert Nasser de creatie van 'De Helden van de Terugkeer'. Het is de eerste van een eindeloze reeks Palestijnse guerilla-organisaties die door Arabische leiders worden opgericht om het Palestijnse verzet te domineren. 'Spookorganisaties' zal Aboe Iyad ze later noemen, 'pionnen van de Arabische regimes'.

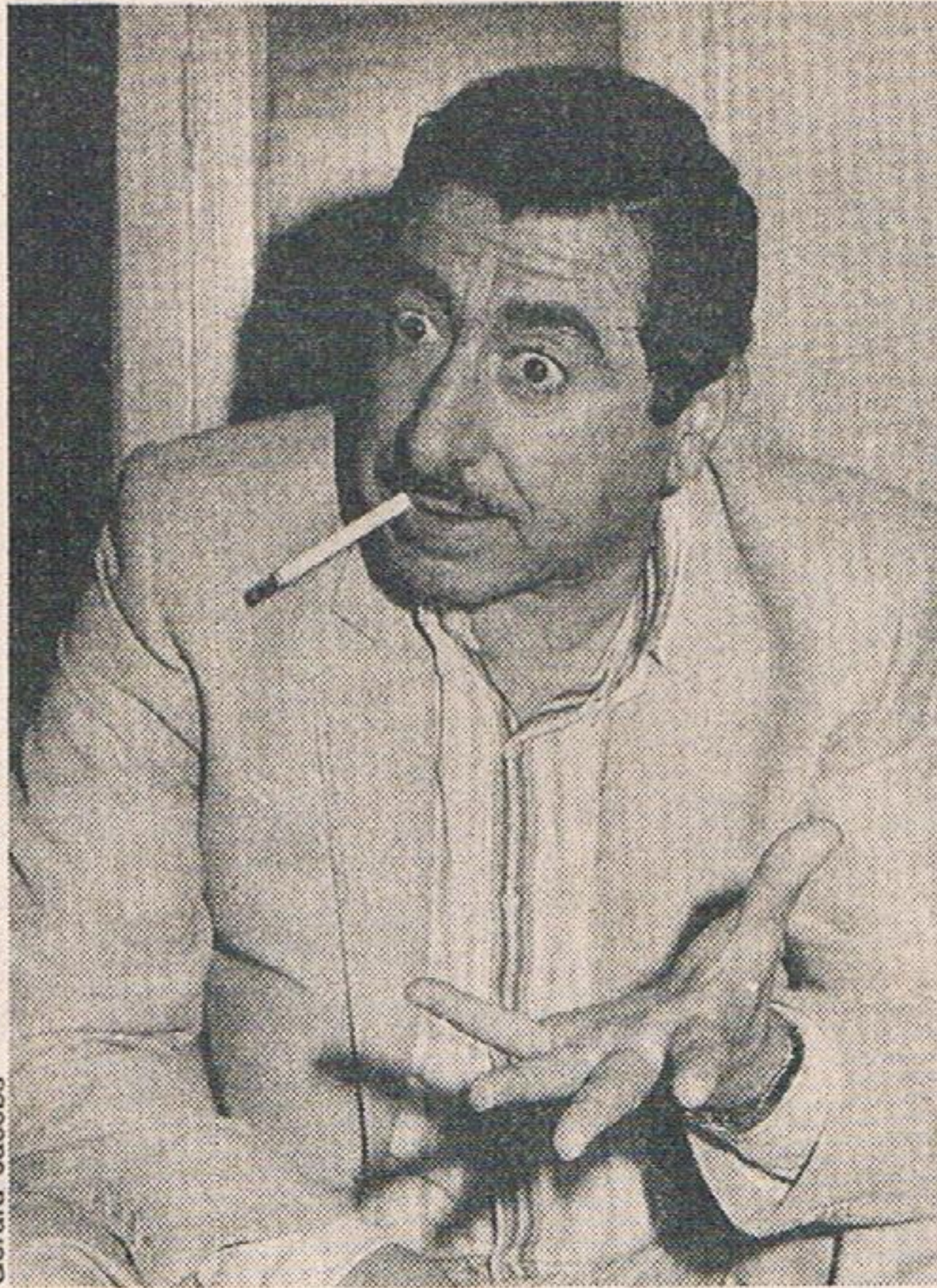
★ ★ ★

Fatah heeft in die jaren van opbouw geen duidelijk omlind politiek programma of een scherp gedefinieerde maatschappijvisie. Dat is een zaak van later. De Palestijnse vluchtelingen moeten wakker geschud worden. 'De Terugkeer' staat centraal.

„Wat zijn dat, Palestijnen?” vraagt de Israëlische premier Levi Eshkol zich af, „toen ik hier kwam waren er 250.000 niet-joden, voornamelijk Arabieren en Bedoeïnen.”

Het is Fatahs doel in deze periode te bewijzen, in de eerste plaats aan de Palestijnen zelf, dat er in het land van Palestina wel degelijk een Palestijns volk bestaat met nationale aspiraties. De gedachten worden beheerst door wraakgevoelens: „Vrede is wraak” schrijft Falastinuna, „wraak op de slagers van Deir Yassin... Rechtvaardig — is alles dat dient tot de ineenstorting van Israël.”

De vraag wat er met de joden die in Israël leven moet gebeuren wordt als volgt beantwoord: „Wat doen we met de joden — twee miljoen indringers? Wij zullen hun vertellen wat Saladin de kruisvaarders vertelde: keer terug naar het land waar je vandaan kwam. Tenzij je kan bewijzen dat je in Palestina was voordat de onrechtvaardige Balfour-declaratie (waarin Engeland en Frankrijk de joden een nationaal tehuis in Palestina beloofden, red.) werd uitgevaardigd. In dat geval ben je onze buur en broeder, met je

Nayef Hawatmeh: proefballonnen

land en je eigendommen. En dan ben je welkom, van harte welkom.”

Die stelling wordt vijf jaar later opgenomen in het Nationale Handvest van de PLO art. 6: „Joden die permanent in Palestina woonden tot het begin van de zionistische invasie, worden geacht Palestijn te zijn.” Verder zijn (art. 5) alle 'Arabische burgers die tot 1947 permanent in Palestina hebben gewoond, ongeacht of ze (intussen vandaar) werden verdreven of gebleven zijn' Palestijn. „Alwie na deze datum geboren is uit een Palestijns-Arabische vader in Palestina of erbuiten, is een Palestijn.”

De voor de Arabieren zo rampzalige afloop van de juni-oorlog in 1967 en het laffe optreden van met name het Syrische leger dat de Golan-hoogte evacueert voordat er een schot gelost is, overtuigt Fatah, voor zover dat nog nodig was, dat van de Arabische leiders geen heil te verwachten valt. De westelijke Jordanoever (die door Jordanië geannexeerd was na het ontstaan van de staat Israël) en de Gaza-strook gaan verloren. Een nieuwe stroom vluchtelingen verspreidt zich over de Arabische wereld. Fatah verliest zijn bases op de westelijke Jordanoever en concentreert zich in Jordanië.

De catastrofe heeft ook zijn positieve kanten. De Arabische bevolking heeft zijn vertrouwen in zijn leiders verloren. Fatah blijkt te kunnen profiteren van het diepe gevoel van desillusie. Tot de juni-oorlog had de militaire wervingskracht van het Palestijnse verzet weinig succes. De guerrillabeweging telde niet meer dan 400 actieve aanhangers. In maart 1968 maakt het Israëlische leger aanstalten Jordanië binnen te vallen om een Palestijnseguerrilla-actie in de bezette gebieden te wreken. Fatah besluit, in strijd met de gangbare guerrilla-tactieken, om niet weg te trekken voor de numerieke overmacht van de Israëli's, maar slag te leveren. „Laten wij de Arabische natie tonen,” verdedigt Hani al Hassan (de huidige PLO-vertegenwoordiger in Iran), „dat er onder de Arabieren strijders zijn die zich niet terugtrekken en wegrennen. Wij weigeren

weg te lopen. Laten wij sterven onder de rupsbanden van de tanks. Laten wij met moed en waardigheid onze verantwoordelijkheid dragen en de mythe van het onoverwinnelijke Israëlische leger weerleggen.”

15.000 Israëli's, gesteund door tanks en vliegtuigen, vallen op 21 maart de Palestijnse guerrilla's (400 man) aan bij het plaatsje Karameh in de Jordaanvallei. En lopen zich stuk. De Palestijnen vechten zij aan zij met het Jordaanse leger. Hoewel de Palestijnse strijdmacht gehalveerd wordt ('alle kogelgaten zitten in de borst en niet in de rug', stelt een Jordaanse generaal verbaasd vast) boeken de Palestijnen een groot publicitair succes. Duizenden vrijwilligers melden zich bij Fatah aan. Egyptenaren, Iraki's, Jordaniërs, Libanezen voegen zich in de rangen van het Palestijnse verzet, dat slaagde waar de geregelde Arabische legers faalden. Fatahs theorie — guerrilla-acties leiden tot de mobilisatie van de Palestijnse en Arabische volksmassa die de Arabische regimes mee zullen sleuren in een oorlog tegen Israël — lijkt juist te zijn. Maar het succes is kortstondig.

De Arabische regimes keren zich tegen de succesvolle, zelfbewuste guerrilla-beweging, die de Arabieren oproepen de 'defaitistische bourgeois-regimes' omver te werpen. Anderhalf jaar na het succes van Karameh schopt koning Hoessein van Jordanië in september 1970 de Palestijnse guerrilla's zijn land uit.

★ ★ ★

De nederlaag van 1967, het verlies van het vertrouwen in de Arabische leiders en de toevloed van nieuwe leden leidt tot een diepgravende inhoudelijke discussie binnen de Palestijnse beweging. Van grote invloed op het denken binnen Fatah zijn de proefballonnen die opgelaten worden door (de Jordaniër) Nayef Hawatmeh, die aan Fatahs eng nationalistische denken een marxistisch-leninistische en vooral een pragmatische dimensie toe zal voegen.

De discussie leidt tot de aanvaarding van het idee van een democratische staat Palestina. De Palestijnen komen volgens David Hirst in zijn boek *The gun and the olive branch* tot de conclusie dat 'wraak niet voldoende is om de volksoorlog te dragen'. Het idee van de totale bevrijding van Palestina moet gebaseerd zijn op 'een visie van het Palestina van morgen, niet op de nachtmerrie van het verleden'. De meeste Palestijnse vluchtelingen waren te verbitterd of te simpel, stelt Hirst, om een onderscheid te maken tussen joden en zionisten. Zij waren geneigd om de zionistische propaganda op haar uiterlijkheden te aanvaarden: alle joden zijn zionisten en potentiële Israëli's. Waren zij niet verdreven om plaats te maken voor een joods nationaal tehuis? Was het niet joods geld, joodse politieke druk in de Verenigde Staten die hun ellende had veroorzaakt?

Nabil Shaath formuleert als een van de eerste Palestijnen het onderscheid tussen joden en zionisten. Hij bepleit de zwijgzaamheid over de toekomst van de joodse gemeenschap in de Palestijnse beweging te doorbreken en de aanwezigheid van een joodse gemeenschap in Palestina als een

Allen Green/Syigma

Palestijns vluchtelingenkamp: 'Ontwaakt!'

voldongen feit te erkennen. „Joden zijn geen monsters, supermensen, pygmeeën” beweert hij in zijn boek *Naar een democratische staat in Palestina*. De joodse immigranten waren volgens Nabil Shaath misleid door de zionisten: „De meerderheid (van de joodse immigranten, red.) die de Duitse concentratiekampen ontvluchtten, werd door de zionisten verteld dat zij een volk zonder land waren — op weg naar een land zonder volk. Eenmaal aangekomen in Palestina werd ze verteld dat de Palestijnen Palestina uit eigen vrije wil hadden verlaten op last van de Arabische leiders die de joden uit wilden roeien.”

Fatah biedt 'de misleide joden in Palestina die geleden hebben onder het Duitse racisme zoals wij lijden onder het zionisme', een progressieve, democratische, non-sectarische staat met gelijke politieke en religieuze rechten voor moslims, christenen en joden: een tolerant Palestina, zonder religieuze of raciale discriminatie.

In 1970 aanvaardt het Palestijnse parlement in ballingschap het bestaan van de joodse gemeenschap in Israël mits deze haar zionistische ideologie opgeeft. Nayef Hawatmeh bepleit een dialoog te openen met progressieve, anti-zionistische joden die samen met de Palestijnen de strijd tegen het imperialisme en het zionisme willen voeren. Dat idee wordt afgewezen.

Inmiddels heeft de guerrillabeweging haar greep op de Palestijnse bevrijdingsorganisatie verstevigd. Arafat is gekozen tot voorzitter van de PLO. In 1970 echter smooit het Jordaanse leger de pogingen van de Palestijnen om Jordanië te transformeren in een

'Arabisch Hanoi'. De uitgedunde guerrillabeweging zoekt een toevlucht in Libanon. Maar ook daar zal zij niet welkom blijken te zijn.

Wraak is opnieuw het parool. Geweld het middel. En De Zwarte Septemberbeweging wordt het instrument van de gefrustreerde Palestijnse gemeenschap. De guerrillabeweging verliest zichzelf in gewelddadige acties: vliegtuigkapingen, gijzelingsacties, moordaanslagen en als toppunt de wilde schietpartij op het Israëliëse vliegveld Lod waarbij een groep onschuldige Portoricaanse pelgrims wordt neergemaaid door leden van het Japanse Rode Leger. Pas in 1972 slaagt Fatah er in een einde te maken aan de zinloze golf van geweld, die ieder contact met de bevrijdingsstrijd verloren heeft en de Palestijnen nog slechts negatieve publiciteit oplevert.

★ ★ ★

Koning Hoessein maakt geen geheim van zijn aspiraties. Hij wil de westelijke Jordaanoever, die zijn vader annexeerde, terug, en is bereid daarover met Israël te onderhandelen in het kader van een vredesregeling. De pro-Jordaanse notabelen op de westelijke Jordaanoever, die de invloed van de PLO vrezen, blijken niet ongevoelig voor dit streven. Om Hoessein de wind uit de zeilen te nemen is de PLO gedwongen de tactiek te herzien.

Nayef Hawatmeh formuleert het idee van 'een nationaal Palestijns gezag op iedere vierkante kilometer bevrijd Palestina'. De PLO moet er naar streven erkend te worden

als de enige wettelijke vertegenwoordiger van het Palestijnse volk. „Wij moeten voorkomen,” argumenteert hij, „dat wij buitenspel worden gezet door verdachte elementen in de bezette gebieden, door de stromannen van Hoessein.”

Hawatmeh wordt verketterd. Het PLO-blad *Filistin ath Thawra* verwerpt zijn 'defaitistische politiek' en roept op de gewapende strijd op te voeren. Hawatmeh verweert zich: „De bevolking wordt niet geactiveerd door holle slogans over een abstract einddoel — het verslaan van de zionisten — maar door concrete, herkenbare en bereikbare actie-doelen.” Hij verzekert dat de democratische staat Palestina, de totale bevrijding van Palestina, het einddoel blijft en de wapens niet neergelegd zullen worden. Maar hij spreekt wederom vóór zijn tijd. Het voorstel wordt verworpen.

Na de oktober-oorlog in 1973 komt de PLO tot inkeer. Egypte blijkt bereid het bestaan van een zionistische staat Israël te accepteren. Sadat gaat in Genève samen met de Israëli's rond de onderhandelingstafel zitten. Die beslissing om een deel van het Arabische islamitische moederland op te geven dwingt de PLO, wil zij niet uit de markt geprijsd worden door Sadat en Hoessein, om Hawatmeh's voorstel opnieuw te overdenken.

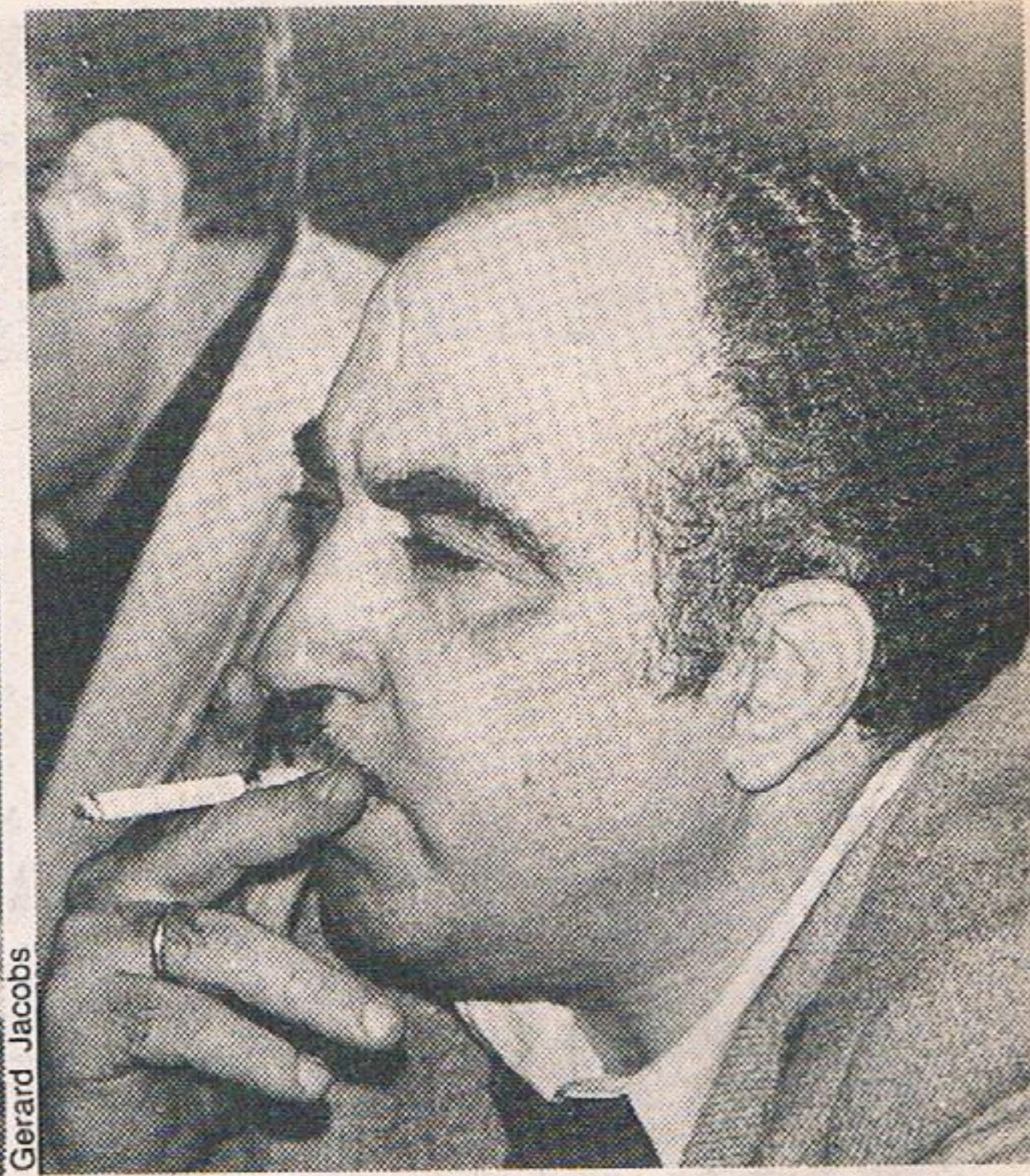
Aboe Iyad pleegt als eerste zelfkritiek: „Hoe lang kunnen wij nog nee blijven zeggen . . . ? Is het geen winst om een deel van ons land terug te krijgen, 23 procent van Palestina? Wij worden geconfronteerd met een nieuwe situatie, die eist dat wij een realistische oplossing zoeken waarbij wij directe winst boe-

Aboe Mazen: 'Zij kunnen blijven'

Jasser Arafat: olijftak nog in de hand

Aboe Iyad: harde kern

ken, zonder onze historische rechten op geheel Palestina op te geven." Notabelen op de westelijke Jordanoever oefenen druk op Arafat uit: „Het is duidelijk dat de volledige realisatie van ons strategische doel onder de huidige omstandigheden onmogelijk is.”

In juli 1974, nadat de PLO door de Arabische wereld erkend is als de enige wettelijke vertegenwoordiger van het Palestijnse volk, accepteert het Palestijnse parlement in ballingschap Hawatmeh's voorstel en spreekt zich uit voor een 'strijdend, nationaal gezag op ieder bevrijd deel van de Palestijnse bodem'. Maar het verwerpt 'erkenning van, onderhandelingen met en vrede met Israël'. De term 'een Palestijnse staat in Palestina' wordt verworpen omdat ze 'bestendigheid, duurzaamheid en het opgeven van historische rechten betekent'.

Het politieke programma van dit parlement in ballingschap noemt in de preambule 'het recht op zelfbeschikking in het hele vaderland' en verwerpt expliciet deelname aan de Geneefse vredesconferentie. Het verwerpt a priori ieder voorstel voor een Palestijns nationaal gezag dat als prijs met zich meedraagt 'de erkenning van of vrede met Israël, en veilige grenzen voor Israël'. Maar het sluit niet langer onderhandelingen over een oplossing uit. En hoewel Arafats handen gebonden zijn door bovengenoemde bepalingen krijgt 'het leiderschap van de revolutie het recht te beslissen welke tactiek gevolgd moet worden om het einddoel naderbij te brengen'. Deze beperkte vrijheid van handelen zal Arafat ten volle uitbuiten om aan te sturen op een diplomatieke oplossing van het Palestijnse probleem.

★ ★ ★

De geesten scheiden zich in de Palestijnse gemeenschap. Habash treedt uit het bestuur van de PLO omdat hij 'geen verantwoordelijkheid wil dragen voor de historische vergissingen die worden begaan'. Deelname aan onderhandelingen en het accepteren van een tussenoplossing zal volgens Habash onvermijdelijk leiden tot acceptatie en erkenning van 'Israël'. (Nog steeds zetten publikaties van Habash' Volksfront de naam Israël tus-

sen aanhalingstekens alsof het land eigenlijk niet bestaat). De strijd voor de bevrijding van Palestina is volgens Habash geen eng-nationalistische strijd om de bevrijding van het land, zoals voor Fatah, maar een strijd tegen het imperialisme en het racisme (zionisme) waarin de Palestijnse revolutie slechts de voorhoede vormt van de Arabische massa's.

Er vormt zich nog een derde vleugel die bij monde van Sabri Jiryis (momenteel hoofd van het Palestijns documentatiecentrum in Beiroet) als volgt redeneert: de zionistische staat zal automatisch ineenstorten als de bedreiging van de Arabische wereld wegvalt; Israël zal kapot gaan aan zijn eigen interne tegenstellingen, met name aan de strijd tussen de westerse joden en de gediscrimineerde Arabische joden; Israël zal automatisch ruimte maken voor de democratische staat. Jiryis bepleit contacten aan te knopen met progressieve Israëli's. Samen met Issam Sartawi zal hij gesprekken voeren met leden van het Israëli'sche vredesfront, de Knesset-leden Eliav en Pail in Parijs.

Arafats diplomatieke offensief wordt snel met succes bekroond. Hij spreekt namens het Palestijnse volk de Verenigde Naties toe en logenstraft daarmee de zionistische rechtvaardiging voor de kolonisatie van Palestina: om met Golda Meir te spreken: „Er bestaat niet zoiets als een Palestijns volk." Het bestaat. En zijn nationale rechten worden erkend. Arafat biedt de olijftak aan. En het machinegeweer. „Sla de olijftak niet uit mijn handen.”

Arafats verschijning leidt tot bezinning. „Wie ontkennt dat Israël bestaat?”, zegt Shafik al Hoet (waarnemer van de PLO bij de Verenigde Naties). Hij stelt drie voorwaarden aan onderhandelingen met Israël: Israël moet erkennen dat er een Palestijns volk bestaat, dat de PLO de vertegenwoordiger van dat volk is en Israël moet de joodse immigratie naar Israël stopzetten. Israël is een realiteit. En Palestijnse leiders lijken bereid dat voldongen feit te aanvaarden. Maar welk Israël?

Sabri Jiryis: „Realisme kan van ons eisen dat wij het bestaan van een joodse staat in Palestina accepteren. Maar dat betekent

niet dat wij het expansionistische en exclusieve karakter van het zionisme aanvaarden. Zionisme is voor de Palestijnen simpelweg de beweging die hun land bezet en hen verdreef. Voor de Palestijnen heeft het zionisme geen andere betekenis. Ik zeg ja tegen een joodse staat. Ik zeg nee tegen een zionistische staat. Er is ruimte in Palestina voor twee staten, een joodse en een Palestijnse. Er is ruimte voor volledige vrede maar er is geen ruimte voor het zionisme." Fatah zoekt naar een nieuwe definitie van het zionisme. Aboe Mazen, lid van het hoofdbestuur van Fatah: „Wij hebben ons in 1970 bevrijd van het idee dat alle joden zionisten zijn. Jasser Arafat heeft voor de Verenigde Naties verklaard dat de joden mogen blijven. Wij zullen ze niet de zee in drijven. Maar wij laten ons ook niet de woestijn in drijven. De aanwezigheid van de joden in Palestina staat binnen de PLO niet meer ter discussie. Zij kunnen blijven. In zoverre is er een contradictie tussen het Nationale Handvest en de Palestijnse politiek. Maar het handhaven van artikel zes is een tactische zaak.”

Zionisme is expansionisme, volgens Aboe Mazen. „Zionisme betekent de voortdurende immigratie van joden naar Israël. Zionisme sluit het bestaan van een Palestijns volk uit. Zionisme ontkennt de mogelijkheid van twee staten in Palestina. Een jood die ons recht op een onafhankelijke staat steunt, die eist dat Israël zich uit de bezette gebieden terugtrekt, is geen zionist. Een jood die immigratie en expansionisme afwijst, kan onze gesprekspartner zijn.”

Op de dertiende vergadering van het Palestijns Nationaal Congres in de lente van 1977 bepleit Fatah bij monde van Aboe Mazen om de dialoog met 'progressieve, democratische joden binnen en buiten de bezette gebieden te openen'.

Op diezelfde vergadering wordt het streven naar 'een nationaal gezag op iedere vierkante kilometer bevrijd gebied' nader gedefinieerd. Ibrahim Aboe Loeghod: „Op dit moment is het onze taak te streven naar een soevereine Palestijnse staat... op basis van resolutie 3236 van de VN (aangenomen na Arafats toespraak in de VN, red.), die de rechten van het Palestijnse volk om terug

'Samengepakt in de kampen wachten ze gelaten af'

te keren naar zijn geboortegrond erkent en de grenzen van die staat omschrijft (westelijke Jordanoever en Gaza, red.), zonder van de PLO te eisen het doel, een democratische, non-sectarische staat in geheel Palestina op te geven." Deelname aan diplomatieke onderhandelingen 'op voet van gelijkheid met alle betrokken partijen' over een regeling van het Palestijnse probleem wordt geaccepteerd. „Het is afgelopen met de Palestijnse revolutie,” verklaart George Habash.

★ ★ ★

De angst om buitenspel gezet te worden door de Arabische landen en het gevaar fysiek geëlimineerd te worden in Libanon drijven de PLO naar de beslissing die enkele jaren eerder nog als 'pure ketterij' veroordeeld zou zijn.

Nayef Hawatmeh: „Als wij de Palestijnse mini-staat niet accepteren, als wij niet meedoen aan de Arabisch-Israëlische onderhandelingen, dan zullen de Arabieren zonder ons vrede sluiten, en dan gaat de westelijke Jordanoever naar Jordanië en niet naar de Palestijnen. Ik geef geen cent voor de verklaringen van de Arabieren over solidariteit, broederschap, zelfbeschikking en onafhankelijkheid. Wij moeten nu duidelijk kiezen voor deelname aan de Geneefse vredesconferentie zodat Sadat ons niet in de luren kan leggen.”

PLO's 'minister van Buitenlandse Zaken' Feroek Kadoemi verklaart zich bereid deel te nemen aan de Geneefse vredesconferentie op basis van resolutie 3236. Maar hij maakt duidelijk dat de Palestijnen hun droom van een democratisch Palestina niet hebben opgegeven. Hij onderscheidt drie fases in de Palestijnse strijd: de terugkeer naar de grenzen van 1967, vervolgens terugkeer naar de grenzen van 1948 (het verdelings-

plan voor Palestina van de Verenigde Naties), en tenslotte de democratische staat. Hij wijst een vreedzame regeling niet af: „Als de diplomatieke middelen effectief zijn zullen wij ze gebruiken. Als dat niet het geval blijkt te zijn, zullen wij onze gewapende strijd hervatten.”

Ook Aboe Mazen houdt vast aan het ideaal van de democratische staat. Maar als de Palestijnen hun staat krijgen en de vluchtelingen naar hun geboortegrond terug kunnen keren, dan 'is het probleem opgelost'. Jasser Arafat toont zich in een interview met de Washington Post bereid de staat Israël de facto te erkennen en Israëls veiligheid voor een periode van 20 jaar hoogstpersoonlijk te willen garanderen. De voorzitter van het Palestijnse parlement in ballingschap, Khaled Fahoem: „Israël is er. Het bestaat. Wij zitten samen met Israël in de Verenigde Naties. Wij zijn al zo ver dat wij Israël de facto erkennen.”

De oorlog in Libanon, die de Palestijnen op sommige dagen meer slachtoffers kost dan de hele dertigjarige strijd met Israël, gebiedt Fatah zich te bevrijden uit de Syrische wurggreep. De Palestijnse mini-staat wordt een mogelijkheid om de Arabische wereld fysiek te overleven. Hoewel de Palestijnse propagandamachine de Verenigde Staten en met name Henry Kissinger de schuld geven van het bloedbad in Libanon, realiseert de Fatah-leiding zich dat een diplomatieke oplossing van het Midden-Oostenconflict niet mogelijk is zonder de steun van de Amerikanen. De VS zullen Israël moeten dwingen de westelijke Jordanoever en de Gazastrook op te geven.

Een drietal Palestijnen — Aboe Loeghod, Walid Khalidi en Edward Said — leidden de publiciteitscampagne in de VS die moet uitmonden in erkenning van de PLO als de enige wettelijke vertegenwoordiger van het Palestijnse volk en zijn nationale rechten.

Walid Khalidi publiceert in het invloedrijke blad Foreign Affairs een blauwdruk van de Palestijnse ministaat. „Basisvoorwaarde voor een aanvaardbare regeling is een volledig soevereine Palestijnse staat. De grenzen van die staat zijn de grenzen van 1967, enkele grenscorrecties daargelaten. Jeruzalem wordt de hoofdstad maar blijft een open stad onder een gezamenlijk Palestijns-Israëlisch bestuur. De PLO vormt de kern van de Palestijnse regering. Een van haar eerste taken is het opstellen van een grondwet die het Nationale Handvest zal vervangen. De Palestijnse staat voert een onafhankelijke buitenlandse politiek. Het zal een eigen leger krijgen dat (beide staten) zal moeten beschermen tegen Israëlische en Palestijnse extremisten (die een tweestaten-oplossing afwijzen).”

Edward Said bepleit in een interview in het blad Middle East dat de PLO komt met een duidelijk programma over zo'n tweestaten-oplossing in plaats van met de overbekende kreten over 'de gewapende strijd'. „Wij staan voor de vraag: zijn wij een nationale bevrijdingsbeweging of een nationale onafhankelijkheidsbeweging.” Edward Said heeft geen antwoord op die vraag. Maar: „Als die twee staten-oplossing geboden wordt in het kader van een oplossing van het totale Palestijnse vraagstuk . . . dan denk ik dat die oplossing aanvaardbaar is. Het antwoord is afhankelijk van vragen als: Hoe worden de nationale rechten van de Palestijnen die niet afkomstig zijn van de westelijke Jordanoever en Gaza geregeld? Maar als het aanbod gedaan wordt om het Palestijnse probleem voor eens en voor altijd op te lossen door alle Palestijnen op te sluiten op de westelijke Jordanoever in een staat die door Israël wordt gedomineerd, dan zal niemand dat aanbod accepteren.”

Ook voor Edward Said is de staat Israël een realiteit: „Er is een zionistische staat. We

à la carte

Frans
Specialiteiten Restaurant

Le Musicien

Amstel 100 (achter het Rembrandtsplein)

Amsterdam, Tel. 228945

Wij zijn wegens vakantie gesloten van 18 aug tot 10 sept.

woensdags gesloten

**Nieuwe aanwinst
voor Eindhoven!**

**Het gezellig exclusief
INDONESISCH RESTAURANT**

„Bali”

streelt ieders tong

Keizersgracht 13, Tel. 040-445649. Onder dezelfde directie als het welbekende Restaurant „Indonesia” Rotterdam en „Bali”, Breda.

RÔTISSERIE „DE WITTE MOLEN”

RIJKSWEG 76 — TEL. 08860-2093
REEK N-BR. nabij Grave

**Prinsengracht 494
Tel. 020-220682**

(voor reserveringen na 3 uur)
Deze week specialiteiten:

- vissoep
- gamba's
- gevulde avocado
- sole meunière

met Zuid Amerikaanse Trio

m

**RESTAURANT
MEDITERAN**

Specialiteiten
van de Méditerranée
Gamba's naturel van de grill
Gamba's in ham gerold
van de grill
Gamba's gekookt in wijnsaus

Dagelijks geopend van 17.00 tot 23.00 u

Maandag gesloten

Weteringschans 104, Amsterdam

(Bereikbaar via Frederiksplein)

Reserveringen gewenst vanaf 15.00 u

Telefoon 020-268044.

à la carte

**Welkom
in ons gezellig
INDONESISCH
RESTAURANT**

**„Bali”
streelt
ieders tong**

Markendaalseweg 68.

Breda Tel. 076 - 133206.

Onder zelfde directie als het welbekende Restaurant „Indonesia” Rotterdam

de LUNCH-CLUB

**Nieuw
in
Amsterdam**

Keizersgracht 312
(hoek
Berenstraat)
Tel. 276666

Voor 'n zakelijke of vrijetijdslunch
Meer dan 25 heerlijke smul-gerechten
voor wonderbaarlijk lage prijzen in een
exclusieve sfeer.

Geopend van ma t/m za. van
11.00-19.00 uur

**Amsterdam
Bistro**

„RESTAUJANTJE”

Genestetstraat-
hoek Jac. v. Lennepkade
Tel. 020-834043

Dinsdag en
woensdag gesloten.
Keuken geopend van
17 uur tot 24 uur.

★ *Onze kaart is zeer gevarieerd. Tevens hebben
wij een assortiment after dinner koffie.*

BRASSERIE

**Le Jardin
DES GOURMETS**

2e Tuindwarsstr. 10, A'dam
Reserveren tel. 020-237706

OPEN: Lunch van 12 tot 14.00 uur
Diner vanaf 18.00 u. 's Zondags gesl.

Tot ziens

hebben het niet over een verzameling mensen die we van vandaag op morgen weg kunnen sturen... We moeten een modus vivendi vinden tussen die staat en de onze. Voor mij betekent het zionisme dat het bestaan van een Palestijns volk ontkennd wordt. Als op een of andere manier erkend wordt dat er een onvervalste Palestijnse nationale identiteit bestaat, die het recht heeft te bestaan in het land van Palestina... dat maakt nogal wat verschil uit met het hedendaagse zionisme."

Betekent dat, luidt de vraag, dat hij het eens is met de uitspraak van Aboe Iyad dat als de Palestijnen hun eigen staat krijgen, de militaire strijd zal worden beëindigd? Said: „Ik ben het daar in principe mee eens."

„Namens wie spreekt Edward Said?" vraagt het Volksfront van George Habash, „het doel van de Palestijnse revolutie is altijd geweest heel Palestina te bevrijden en een democratische staat te stichten. De gewapende strijd is de ruggegraat van de revolutie en het doel is het zionisme te vernietigen... Edward Said vertegenwoordigt de Amerikaanse vleugel binnen de PLO die net als Sadat gelooft dat de oplossing ligt in een of andere Palestijnse entiteit die in harmonie samenleeft met Israël."

Edward Said behoort volgens Habash en de zijnen tot 'de hoge bourgeoisie die de Verenigde Staten smeekt om een bepaalde vorm van politieke macht, die de Amerikaanse belangen in de regio zal dienen, parallel aan haar eigen klassebelangen en die 'Israëls' bestaan en groeiende macht niet in gevaar zal brengen'.

Het Volksfront houdt vast aan zijn doelstelling 'een revolutionaire uitvalsbasis te creëren op iedere vierkante kilometer bevrijd gebied om vandaar uit door middel van de gewapende strijd een democratische staat te vestigen op de puinhopen van de zionistische entiteit'.

★ ★ ★

De rol van het Volksfront en alle andere splinterorganisaties lijkt uitgespeeld. Op het laatste Palestijnse congres in februari van dit jaar in Damascus schuift Fatah 'de Arabische ambassadeurs in de PLO' terzijde. Fatah eist de absolute macht in de beleidsbepalende organen van de PLO voor zich op om zoals Khaled al Hassan het uitdrukt 'het alternatief voor Sadats politiek' uit te kunnen voeren: de PLO is bereid de staat Israël de facto te erkennen in ruil voor een onafhankelijke Palestijnse staat op de westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook, waarna de PLO nog slechts met vreedzame middelen zal proberen haar ideaal — de wereldlijke staat — te verwezenlijken.

De machtsstrijd dreigt de PLO te verscheuren als de leider van de pro-Syrische As Saiqa-groep, Zoeheir Mohsen, na ruggespraak met de Syrische president blijft eisen dat Ahmed Sidki Dajani, die volgens hem nog steeds contact onderhoudt met het 'verradersbewind van Sadat', uit het dagelijks bestuur van de PLO wordt gezet. Arafat stapt op en verlaat de zaal, dreigend Fatah met zich mee te zullen nemen. Het Palestijnse parlement rijst en masse op en roept Arafat, 'Fatah, Fatah, Fatah' scande-

Gerard Jacobs

Vluchtelingenkamp Rashidiye: 'maak van mijn volk' geen moordenaars'

rend, terug.

Arafats positie is nu onbetwistbaar. Fatah vertegenwoordigt 90 procent van de Palestijnen en haar wil is diens gevolg vanaf nu wet. Fatah bepaalt de koers van de revolutie. Niet de Syrische zetbaas Mohsen. Niet de 'Libische ambassadeur' George Habash. Na de gesprekken in Wenen eist de Syrische regering opnieuw het aftreden van Arafat, die vervangen moet worden door Zoeheir Mohsen. Als Mohsen een paar dagen later in de Franse plaats Cannes vermoord wordt lijkt de machtsstrijd beslist.

Arafats streven naar internationale erkenning van de PLO en de nationale rechten van de Palestijnen stuit in het westen op twee barrières: het gebruik van geweld en de weigering Israël te erkennen. Al in 1972 erkennen Nixon en Breznev 'de rechten van het Palestijnse volk'. Maar die rechten wor-

den niet nader gedefinieerd. Nixon verwierpt iedere verwijzing naar de 'nationale rechten' van het Palestijnse volk en houdt vast aan de Amerikaanse thesise dat een oplossing van het Palestijnse vraagstuk gevonden moet worden in het kader van een Israëlisch-Jordaanse vredesverdrag. Er is geen ruimte voor een Palestijnse staat.

Carter zal later spreken over een 'Palestijns *homeland*' en over 'de legitieme rechten' van de Palestijnen (de term 'legitieme rechten' is volgens Faye A. Sayegh, een vooraanstaand lid van het Palestijns parlement, een pleonasme, het suggereert dat de Palestijnen ook niet-legitieme rechten hebben). Ook Carter wijst een Palestijnse staat af. „Maar veel Amerikanen,” schrijft de Washington Post, „zeker met inbegrip van president Carter, respecteren de wens van de Palestijnen om een eigen *homeland* te stichten of —

om dat zwaarbeladen woord te gebruiken — een staat . . . Wat de Palestijnen verhindert om de meerderheid van de Amerikaanse publieke opinie voor hun politieke strijd te winnen is het gebruik en de verheerlijking van terreur.”

Fatahs antwoord is dat in de beginperiode geweld een middel was om de Palestijnse bevolking te mobiliseren en de wereldopinie wakker te schudden. Arafat in 1968: „Zolang wij in de rij stonden om ons rantsoen van de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties in ontvangst te nemen, was de wereld niet geneigd de Palestijn te respecteren. Nu hij een geweer draagt, is die situatie veranderd.”

Geweld, argumenteert David Hirst in zijn boek *The gun and the olive branch* is een deel van de dagelijkse realiteit in het Midden-Oosten. De wortel van het geweld is volgens hem de zionistische misvatting dat Palestina een onbewoond land was, rijp voor kolonisatie.

Fatah heeft het gebruik van geweld zoveel mogelijk geprobeerd te beperken tot de bezette gebieden, anders dan Habash die de strijd op een gegeven moment in het kader van de wereldwijde anti-imperialistische revolutie plaatste. Habash: „Als wij een vliegtuig kapen heeft dat veel meer effect dan wanneer wij honderd Israëli's in een gevecht doden. Tientallen jaren is de wereldopinie niet voor of tegen de Palestijnen geweest. Ons bestaan werd eenvoudigweg ontkend. Nu praat de wereld tenminste tegen ons.”

★ ★ ★

Geweld was een middel om je verstaanbaar te maken. „Geef mij een F-15” sprak een zeer jeugdige Palestijnse fedayaat tijdens de Israëlische invasie in zuid-Libanon, „en ik ben bereid het met Begin uit te vechten, hoog in de lucht, boven de Middellandse Zee. Maar zolang wij die wapens niet krijgen vechten wij onze strijd, met onze wapens, en op onze manier. En je ethiek verpak je maar bij de gebruiksaanwijzing van de F-15.”

„Ik draag,” zei Arafat onlangs, „nog steeds de olijftak in mijn ene hand. Ondanks alles wat ons is aangedaan.” Maar hij waarschuwde een onwillige vergadering van Arabische staatshoofden enkele maanden eerder, die weigerde om de Verenigde Staten en Egypte economisch te straffen voor het Israëlisch-Egyptische vredesverdrag: „Maak van mijn volk geen moordenaars.”

„Het geweld is zo zinloos, zo futiel” verklaarde Arafats strateeg in West-Europa aan de vooravond van het bezoek aan Wenen. „Want het is onvermijdelijk dat Israël eens de bezette gebieden op zal moeten geven. En beter dan wie ook zouden de Israëli's zich moeten realiseren dat je een volk niet in zijn totaliteit kan uitroeien, dat je de nationale aspiraties van een volk niet kan platbombarderen. De joden hebben Hitler overleefd. Wij zullen de Israëli's overleven.”

Gerard Jacobs

Dit verhaal is gebaseerd op interviews met Palestijnse leiders en literatuurstudie over de afgelopen vier en een half jaar. Een deel van het materiaal verscheen eerder in HP, De Volkskrant en NRC. Speciale dank aan David Hirst en James Dorsey.